

Eesti keele metoodika.

Jooni eesti keele metoodika kujunemisest.

Metoodilised küsimused eesti k. kerkivad üles
esimeste artikulete koostajaamatute ilmumiseiga.
Varasem koostajaamat - 1694 a. P-E. murdes
ilmunud aabits (B. G. Forsellius). Ta oli koos
Flormengiga ka kirjakeele muundajaks.

Sellest aabitsast on säilinud 1 eksempl.
Rootsis Lündi ülikooli raamatukogus. Mõningad
artiklid sellest - "Saareste, Kirjakeele vane-
mad mälestused".

Nimetatud aabitsas on algul tähed, siis
silbid, lõpuks lähemad sõnad: täht, lind, antop.
Aabits on rajatud tähmetoodile e. ülevõttele
õppesüsteemile, seepärast tuli enne harjutada
silpide lugemist. Selles on ka silbitatult
antud 5 peatüki; palved, nimed, pikemad
sõnad ja 5 täht. silpe: keest, vass jne.

1698. a. aabits L.-E. murdes. Sisse-
tuud ühte. Igasugused metoodilised vihjed:
põhikavad tähestik.

XVIII saj. lõpul ja XIX alul esineb täies koali-
raamatute alal (1780-1830 - Valgustusajand, rabi-
nalism). Tubli areng pärast XVIII saj. raske-
surveaega. Juba esimene rats. ajastul ilmu-
nud kirjandustes on ka niitlasi koaliraa-
maturs.

1782. a. Arvelius, Ramma Joosepi häda- ja
akiraamat.

"Kis kounis jutu (jutto) ja õpetuse
(õppetuse Ramat) raamat". (võib pida-
da esimeseks koalilugemiseks).

1795. a. O. W. Masing, ABD ehk luggemise
Ramat Lastele, kes tahhavad luggema
õppida.

Alguses esineb selles aabitsaraamatus (36 lk) ka
metoodiline sissejuhatus ("kui laps poostarid
on õppinud, tuleb ta veerima panna"), mille
pööst ta ehemeist tundelevalt erineb.
Alguseks osa peale ristitud algõpetuse.

1800. "ABD" Tallinnas ilmunud.

1820. "Kirjutuse lehed" Rosenplänter

1821. a. O. W. Masing, Luggemise lehed
tahelaabits. ("Õppetuse, kuidas neid finnaabits
Luggemise lehti kasutada pruvida")

1872 - Eesti Kirjameeste Selts.

Klaskati koalilugemise selgitama.

E. K. S aastaraamatus esineb psühholoogilise
sisuga artikleid (Beckmann ja Kigul).

(Kuttlus ning palk koolis. Beckmann, Pääst
kirjutamisest — prantiline vajadus kroonumees-
tel.)

P. Andritz, Mõnest pääõpetamise viisist.
(ei soovita tüüpimisviisid).

1873. a. "Õppetuse kooli- pidamisest ning laste
kasvatamisest" W. Hermann (Wim-

maal Linna akadeemilise kooliõpetaja) Õpetaja-
le antud näsiraamat, 4 osa:

- 1) kool
- 2) koolmeister
- 3) kooliõpetusest
- 4) kasvatus

Ent just kooliõpetuse kohta näis peatunus pole
autori enda kirjutatud.

"Lugemise ja kirjutamise õpetus ühel viisil"
selle tähtsa peatunus kirjutaja kohta ütleb
ta vaid, et see on keegi kindla õpetaja.
Lugemist ja kirjutamist õpet. paralleelselt.

G. Kurrer avaldas 8 kS aastaraam. artikli
"Kirjutamise õpetusest". 1882. Lähtus prantili-
sest siisukohast: kroonuteenistjad.

1882. a. "Kirjutamise õpetus"

Siinestik ja meetod on mõlemad paralleel-
selt esitatud. Lõuakujud ja tähelepanemine.

Arakirjutamine.
Etteütles ja ümberjutustus.
Väike grammatika.
Laurete meesdustamine.

1886. a. "Uus aabitsa raamat, kust 50 p. is
lugema ja kirj. võib õppida" C. R. Järvelä
Ja lähtub häälikest, mitte tähe nimest.

1867. a. "kooli lugemise raamat". (Huvitavalt
valitud lugemismaterjal.)

1884. a. K. A. Hermann "Eesti keele grammatika".

1898. K. A. Hermann andis välja esimese
 Eesti kirjanduse ajaloo.

Mihkel Kampa on ka üks varasemaid
Eesti k. metoodikuid.

1918. a. "Eesti keele õppeviis".

Üldiselt kõiki alasid puudutav ja
omal ajal muudugi väga moodne raamat.

Eesti iseseisvuse-aastail käsitati metoodikat
puudutavaid küsimusi ajakirjanduses.

"Kasvatus" 1919-1940 ja "Kool" 1935-40.

Meetod ja õppevorm.

Didantika jaguneb: üldine didantika ja erialaline / spetsiaalne / didantika.

Reiti k. metoodika on üks spetsiaaldidantika osa.

Meetod - (metoodos) kreeka keeles tähendab teed. Viis, kuidas õpetada.

1. Meetodi loogiline moment: meetod peab vastama üldistele mõtlemisreeglitele.
2. Psühholoogiline moment: metoodiline samm peab põhinema lapse hingelise tundmisel.
3. Ökonoomiline moment: vähese jõupingutusega saavutada võimalikult suuri tulemusi. Vt. tarkkus.
4. Eetilis-esteetiline moment: tulemuste saavutamisel ei tohi esineda pagas drill, õppetegevus peab olema hingestatud.
5. Õppemenetlust peab kandma õpetaja isiksus.

Õppemeetod on sihi- ja kavavindell õppeaine edasiandmise viis, mis põhineb psühholoogiliste ja loogiliste seaduste küllaldasel tundmisel ja võimaldab eesmärgi saavutada isiklike võimete parimal rakendamisel.

Meetodid jagunavad

I r. Loogilised meetodid.

- a) analüüs (näit. lug. õppimine, lause jäst võrre jst)
- b) süntees (kava järgi kirjandi kirjutamine).
- c) analüütilis-sünteesilis-meetod.
- d) induktioon (üldisnäht. põhjal → üldised järeled)
- e) deduktioon (näit. gramm. reegel).

II r. käsitusprintsüpe.

- a) Ajaloolis-dogmaatiline meetod
(dogma - valmis kujul antud täde, mida tuleb usnuda).
- b) geneetiline meetod - käsitusprintsüüp.
(Pestalozzi nimetas lihtsamalt keerukamale minevat käsitusprintsüüpi geneetilisena meetodiks).
- c) Heuristiline meetod. Siutav, vastand ajaloolis-dogmaatilisele m. (Archimedes: heuristik).
- d) Töökooli printsüüp. Väimalikult rohke iseseisev töö. Ka Loomes on meie esimg. meetod enam tarvitusele töökooli meetod. Endises Austrias, siis Saksamaal on tähelepanu pöördunud nimetatud meetodil. (Eriisüsteem: Dalton'plaan)

III r.

Õppevormid

a) Auroraatiline õppevorm - ettekandeline, laengu-süsteem.

b) Erutamaatiline õppevorm - küsiv; õpetaja küsija, õpil. vastaja. Oma küsimuste kaudu peab õpetaja õpilaste mõttevõrki juh-tima. On soovitatav seejuures, et ka õpila-sed küsimusi esitaksid. Tähtis on, et õpe-taja midagi ei paus, mis õpilane ise võib leida. Siin on printsiibina otsimine. Eesmärk: õpilane saagu osa võtta teadmiste leidmisest. Enne tundi tulekut algu õpetajal kava. Mingi osa lõpetatud, tehakse kokkuvõt-tid.

ei tohi esitada "kas" ja "ega" küsi-musi, need on sugereerivad. Küsimus ei tohi ka olla liiga abstraktne, millel puu-dub kokkupuude konkreetse teematerjaliga.

Küsimus algu äieti formuleeritud, äige ja otstarbekohane. Vastust tuleb nõuda lausels, mitte ühesõnaliselt. Vanemal astmel vastus peaks koosnema väikesest ülevaatest.

Looraaatiline meetod : (dialogi vormis oma teadmisi edasi anda. Oli valgustusajal tarvi-tusel.

Diahtiline meetod - ettenäitav (eelhäälestus lüüetuste puhul)

Katehehtiline meetod - küsimus ja vastus on kindlas määras. (katekismus) :

Eesti k. õpetuse eesmärkide küsimus algkoolis.

Emakeele õpetuse ^(pedagoogil.) kasvatuslikud eesmärgid on

- 1) arendada õpilaste kujutus-, mõtlemis- ja väljendusvõimeid;
- 2) äratada õpilaste huvi keele ja kirjanduse vastu;
- 3) süvendada õpilases tööarmastust ja patriotismi.

^(didaktil.) õpetuslikud eesmärgid:

- 1) õpetada lapsi äisti, arusaamisega ja ilmekalt lugema;
- 2) harjutada õpilast selge käekirjaga ja isiklikest vastuvõetavalt kirjutama

- 3) arendada õpilaste kõnelemisoskust, keeletundmist ja sõnavara, et nad suudaksid end rõõs ja kirjas korralikult väljendada.

- 4) Arengisraskuste kirjandustloste tugevdamine

Keel on inimese mõtete väljendamise vahend. Mälu ja žestid on puudulikud. Aga mitte ainult mõtteid edasi anda vaid ka mõtelda aitab keel. Mõtlemise elastsust suurendab ka väljenduse korrektsus.

Didantilised ülesanded omavahel jagunevad :
 formaalne ülesanne (arend. võimeid, oskusi)
 materiaalne " (faktil. materj. omand.)

Eesti e. metoodika jaotus.

Eesti keele metoodika jaguneb osadeks vastavalt sisu alusele.

- 1) Kõneõpetus.
- 2) Lugemis-õpetus.
- 3) Kirjutamisõpetus.
- 4) Keeleõpetus.
- 5) Õigekirja-õpetus.
- 6) Sõnavara õpetus.
- 7) Lektüüri küsimus.

Kõneõpetuse metoodika.

Kõneõpetuse praktiline tähtsus:

(mitmesug. elukutsed - advokaat, kirikuõpetaja, kooliõpetaja) Akadeemilised alad nõuavad head kõneoskust. Õhiskondlikus tegevuses on samuti kõnelemis oskus väga vajalik.

Kõnelemine on tihedas seoses mõtlemisega. Kõneravi arendab ka mõtlemist.

Ka selleni, et hästi kirjutada, on tarvis hästi kõnelda.

Kõneõpetuse eesmärgid.

igas õppekavas on määratud õpetamise eesmärk ja aine. Kõneõpetuse eesmärgiks on õpetada last end suuliselt väljendama kergesti arusaadavas keeles korralikult ja kuuldavalt. See nõud teatabat mõtete järjestust, selget, murdevaba hääldamist, õiged kirjakeelseid norme, korralikke lauseid, õiget rõhutamist ning tooni, parejat häälejätku, võimalikke rütmust ja stiilitüüpe.

Õpilase kõne esitatakse nõuded:

1) kõne kirjakeelsus (alusena Harju ja Järvamaa keel). Võrumaa murre on raskem murre, sest seal ei esine vältelid. Lõ rask on äärmine lõuna-estl, eriti Põltsamaa. Ei tohi tarvitada lasta rütmise („eti hüglama valva reuts“).

2) Õpilase kõne alge keeliliselt õige. (endisi; pluss; näägustid).

3) Tuleb nõuda õiget hääldamist. (Hääldamine ei tohi olla murdeline ega ühiskeelne, mis vahel vääär).

(Ariste, Eesti k. hääldamisest).

hv - f
sp, st

o - kool
ö - tööl
e - keel

u
ü
i

4) Kõnehäired:

r; r;

Võivad olla tingitud kõneorganite ebanormaals-
est arengust. Seda ei saa õpetaja paranda.
da vaid arst.

r saab aga parandada järjekindla harju-
tamise teel.

Teine kõnehäirete liik on kogelemine, ko-
nutamine. Õpetaja peab olema kannatlik, kuna
rahulikult kõnetama õpilasi.

Kogelemine ei esine aga laulmise juures.
Õpetaja näitamine tähendab siin palj. Sage-
li nelja silma all kogelejat kõnetades, ta ei
kogelegi.

5) Tuleb nõnda kõnes täpsust ja selgust.
Kui ei puuduta mitte ainult üksikuid sõnu
vaid ka lauseid.

Näit. regatamine ära kes ja mis, omanda-
ma ja omama jne. Siis tuleb näidata, kui-
das need sõnad õigekslehes esinevad.

Laused näit. : Hakkasime palli mängima
platstil, mille liimast kaasa tõime.

Ei tohi kasutada harjumuseks saanud
vahelsõnu : siis, nat, tead, jah, jah jne.

Ei tohi jätta sõnu ära ega määta
sõnalõppe ja silpe.

Õetamise vastu tuleb nõidelda (tühja ko-
ha täiteks e hääliku kasutamine).

Lõnavana õpetus on eduma kõneõpetusga
kõige tihedamas soses.

Glukerust ja suhkruust näitakse õpilastele kõne
peab olema pidev ja ilmikas. Mõte ei tohi teha
järke hüppeid, muudajal peab olema kerge
mõtet jälgida. Glukerust on juba ideaal.
(Kumulaat haarab kõne - sõnariikas, sujuv)

Kõnearendamise vahendid.

Õppeaine algab kõne- vaatlus- ning jutustamis-
harjutustega.

Vaadeldakse muumi, kus elatakse, tähti
loodust jne.

Lähtekohaks on õpilane. Kodu, kooli
ja ümbruskonnale lisandub muudki ja loetu.
Pildid, jutud.

Algastmül kõne-, vaatlus- ja jutustamis har-
jutuste puhul kasutab õpetaja kodulooma
aineid : 1) laste kodune elu (persoonaliikmed,
puhtus, van. armastus,
mängud, rõõmsad
hinnad p. kod. elu)

2) kool ja koolielu.

(Tee kodust kooli. Puhatus tee:
kooli kord. Puhtus ja kord. klapis.
Vahelõid õpetajate ja õpilastega.
Rõõmud ja mured koolis)

3) Õa ja aed.

(Linnud, lilled, puud, mängud. Laste
rõõmud vastavalt aastade. Tähtpäevad)

4) Kodulooma ja -lind.

(Lüügid, kasvatamine jne)

Õppejutt — kõnlemisõpetuse algeline norm.

Kuidas teostub kõnerevi algatamisel?

1. Positiivne ja 2. negatiivne meetod.

1. õpilase keele tähenem. jätkame õpilase enda häälele. See on õppimisel esimesele vord. See ergutab õpilasi kõnlema. Õpet. ütleb, et ei ole nii, jätab vale tähele panemata ja ei tee märkusi.

2. Tõstetakse esile kõneread, üeldakse, et nõnda ei tehi ütelda.

(Algatamisel on täiesti võõr alata riigast. On mõte, et noori ei tehi tunnistada nende kõnlemisel.).

Õpetaja peab tähele panema õpilaste kõnleust ja selles esinevaid vigu, aga ta ei paranda seda otsekohe, vaid ise eeskajuliselt kõneldes näitab, misugune on õige norm ja juhib sellele tähelepanu.

Algatamisel tuleb õppejuttu puhul silmas pidada, et 1) õpilased õppisid kõnlema kogu klassile

2) - " - " - " - kuulama kaasõpilaste kõnet

3) - " - " - " - viisima ja täiendama

Õpetaja pidagu silmas, et

1) õppejutul oleks kindel eesmärk ja aine

2) töö lõpul tulemused normi võrreldes

Õppejuttu puhul rakendatakse ka mitmesuguseid õppevahendeid, näit. pilt (ekskursiooni-aine)

Vanemates klavirides koondub jutt lugemispa-
de ümber.

Jutustus

Harilikult kasutatakse kõneharjutamises üm-
berjutustest, mis võib olla kas üheksajaline
või jeldjaoline.

Algsel ajal, mis mõlemisviiside pole veel
suntud abstraherida on pikemat juttu lühiki-
dalt võtta mõnikord väga raske.)

Ümberjutustus võib olla ka kas lihtne
või muundatud. (näit. 3 isik 1 isikus jutusta-
da). Viimane võib vahel tunduda elavuseks.
Jutustamine võib toimuda kas pealt või kava
järgi. Viimane ei ole aga algselt päris
pruugitar.

Kodus lastel peab jutustamine su
kontrolliva laadiga.

Jutustamine aluses võib olla ka mingi-
sugune rühmitatud lugu.

Jutustamise juures ei tohi õpilast se-
gada, alles pärast võtta selgitamiseks nii
sisulised kui ka kõnelised need.

Nõuded, mis esit. heale jutustamisele:

- 1) hea jutustamine algu sisuliselt algel
- 2) algu esitatud mõn aluline
- 3) algu järjestust silmas pidades, kavavindel
- 4) rõõm
- 5) hästi kuulda
- 6) ettepanek tempolt mõõdukas
- 7) selge ja karmis.

See jutustuse põhiliste mõtte hulka kuulub loomulikult. Lõpetuste puhul võib näit. lasta kirjutada proosatekstina ning lasta siis see pähe õppida.

1) Tuleb lasta õpilasi rääkida, tervistamata kõnelole.

2) vähem küsida enam ülesandeid jutustamiseks anda. Õpetaja kõnelge vähe, õpilased palju.

3) Õpilasi jutustamisel mitte segada.

4) Kui õpil. on lõpetanud, siis teised õpil. ütlege, a) mis oli sisuliselt vale, b) mis jäi vahele

c) misvõlgusid veel oleks võinud teha.

5) Vähesel kõnestelega õpilasi lasta teha tihedat esineda või antagu neile kergeid järeldusi ülesandeid.

Luuline kirjand

1. kollektiivne kirjand. Õpetaja võib anda teema.

Kõnarendus.

Õpilaselt tuleb nõuda vastust teema lauses. Tuleb nõuda vastamist, jutustamist, ülevaate andmist mingist küsimusest. Anda teema. Igale küsimusele vastamine peaks ettevalmistuse laadse. Õppejutt. Jutustamine. Arutlused (aktuaalsed teemad). Referaat - vanemal astmel. Kõne - oma mõtete kuulajaskonnale edasi andmine. (Vaigla - Kõneõpetus)
Dumma - Kõneõpetus

Õpilase kõne arendamise tingimusi.

1) On tarvilik, et kõik emalele tunnid oleks ühtlasi kõneõpetuse tunnid. See on üksus eeltingimuseks.

2) Kõneõpetust tuleb silmas pidada ka kõikides teistes tundides.

3) Õpetaja elav esineja.

4) Võiks mõningaid emalele tunni osi pühendada puht-kõneõpetusele.

5) Kõel väljaspool kooli (kodune miljö, raadio, teater, sõbraid ja kaaslased).

Lugemise-õpetus

Lugemine on kirjamaade
tõlgitsemine ja nende edasiandmine.
Lugemise mõiste sõnade ja lausete kaudu.

(külviri, silpkiri, häälikukiri.) Yütuud häälikukirjani, võis tekkida alles lugemise mõiste.

Arvitus läheb silma kaudu optilise tsentrumine peerares. Akustiline ts. on väga läheduses seoses motoorse tsentrumiga.

Kõnemine pole nii tihedas seoses mõistelese tsentrumiga, kui seda on akustiline ja motoorne tsentrum.

Optil. - [Amet.
Mat.] - mõisteline.

0 - ($\frac{A}{M}$) - Mõ - M

Lugemisprotsessi esinevad momendid:

1. Vainul lugemisel

- a) üksikute tähtede eraldamine tekstist;
- b) nende kirjamärkide tunnetamine;
- c) ulmiste märkide rääkitamine ajas järgmiste tajumiseks;
- d) kirjamärkide sidumine sõnaks, sõnade sidumine lauseks;
- e) loetust arusaamine, mõistmine;
- f) tahte-ergutus lugemisprotsessi teostamiseks;
- g) sühtumine loetu sisusse; tunnete tegevus;

2. Ette lugemisel

(tuleb juurde)

- h) kõnelüüetuskihtlused üksikute tähtede juures
- i) kõneorganite liigutused
- j) kõnelunditest lähtuvate närvide reguleeriv tegevus.

Lugemisraskuste vähenemine.

Täiskas. lugemine. Film teeb
real peatusi. Kiire, hea lugeja haarab umbes 15
tähte korraga, aeglase lugeja umbes 4 tähte.
Kui real on 60 tähte, siis hea lugeja silm
peatus real vaid neli korda. Ei tarvitse alati
kõiki tähti lugeda. Film liigub tühikutersti
pealmist reeri pidi.

1. Lapse vaateväli aga on väike. 2. Ta tilgiti mõib
unustada eelmised sõnad ära, tähelepanu on
koondunud sõnale, mitte aga mõttele.

3. Lõik on pikem sõna, näit. kirjutanumme
siis on tavaliselt suur hulk üksiktähtedele fiksaa-
rimisi ning unustab eelmised tähed.

Lugemismeetodid.

Väike ajalooline ülevaade.

(Tora; Meos; Rajamaa; Kõis)

↓
Kõisi teid algõpetuses

Analüüs, süntees, analüüs-süntees.

Pünteelised meetodid.

1. Tähe ehk veerimismeetod.

See meetod on juba paar tuhat aastat
vana, viimasel aastakümneil on pünteelised re-
da väga juurida. Õpetaja tei suure tähe
klassi; õpetaja luges a; klass kordas õpetaja;
b; klass kordas. Nii, kuni tähed läbi. Õpeti.

tähe nined ära. (väikesed ja suured tähed).
lind - el, i, eu, de

Sis õpiti silpide kombinatsioonid, kahe, siis kolme-
tähelised jne silbid.

(Kuni Gropsschmitt'i aabitsani 1908.a.)

2. Hääliõpetus

Selle esimeseks tähtsuseks oli Valentin
Fickelsamer 1524 "Tige uus kõige lühema aja
lugema õppida."

Ent s. päris õigetele alustele rajatud mee-
ted jääb unarusse ja alles paarikümmend a.
hiljem veendatakse selle väärtuslikkuses.

k - k; p - p (mitte pe)

Lugemisel tuleb lähtuda häälikust, mitte
tähest. 1802. a. teostas tema ideed saksa
keelimees Stephan (tema "käsiakits lugema õpp.
hääliõpetus meetodi järgi.")

Stephan lähtus samuti kui Fickelsameri
täishäälikust. Tema meetodi puuduseks on, et
ta häälikud ette ütles, ei lasknud neid
sõnadest leida. Ta enne õpetas kõik häälikud
nätte kui lugema asus.

Hääliõpetus. edasiarendajast võiks maine-
tada: Krug - näitles häälikuid fonetiliselt
ja laskis kõiki häälikuid teataval järrel
: moodustada. (fonetika - hääliõpetus)

21
Speiser püüdis loobuda hääliku nimedest, tal terve tähestik oli pilolistik, mis kujundas kõneorganite seim ühe või teie hääliku puhul. Tegelikult ei leidnud ka see abstraktne meetod suurt poolehoidu.

Eesti on andnud siinsele vastava aabitsa Kruus 1883. a. (Puhtal kujul häälikumeedade alusel).

3. Kirjutamis- lugemis meetod

Kirjutamist ja lugemist õpitakse üheskoos. Selle meetodi esindajaks on Eraser 1841. a. Ta nõudis, et alustataks kirjutamisega, mida seejärel loetakse.

Selle pooldajad jagunesid 2 rühma.

- 1) lugemine kirjatahtede järel lähtekohtade.
- 2) tükki- ning kirjatahtede paralleelne käsitlemine.

Väimaldab vaheldusrikast tegevust ja rakendab kirjutatu lugemise teenistusse.

Kahesilma vahel jäi aga aja ajaks et kirjutamise õppimine on raskem kui lugemise õppimine.

Eesti mees P. Org 1886. sellekohane avaldus „Väine kirjaõpilane“.

Analüütilisi meetodeid.

On unarud meelele, kus kirjapilt ei ole kõneviisist, kus on ajalaoline kirjaviis (näit. inglise keel).

Gedone 1791 a. aabits. Alustati tööd vastavaid tähti sisald. sõnadest.

Süsteemiks aruandis selle aja promütsion J. Javotot, kelle nimetus see meetod kannab. 1818. a. avaldas oma üldise õppeviisi, kus ütles, et aabitsat pole vaja, õpitagu lugema terve teore põhjal.

Ja võttis aluseks tuntud lasteraamatu "Telemaaki reikluslaad" (Feneloni teos).

Kõrvas tahvile kirjutatud laused müü paljus, kui see lastele peale jäi, siis alles hakkasid sõnu vaatlema ja analüüsima.

Ameerikas aruandati edasi. Seda tuntakse ameerika meetodi nime all.

Analüütilis-süntetilised meetodid

Normaalsõna meetod.

Normaalsõna meetod on analüütilis-süntetiline. Kogu õppetegevus koondatakse ühe sõna

ümber. Selle meetodi töötasid välja H. Vogel ja A. Böhm. Vogeli raamat „Lapse esimene keeliraamat ilmus 1843. a., selles on antud 400 normaalsõna, mis on antud kirjutatult ja trükitult piltide all. Sõega sidus Vogel oma töös vaatlust, mõlemist, lugemist ja kirjutamist.

Hiljem arendati seda meetodit edasi, valiti vähem normaalsõnu ja eriti naissoo-
sõid, mida alles mõimoliku joonistada. Siis on vaatlusega juba käeline tege-
vus seotud (hani, puu). Ka oliti sõnu,
mis sisaldavad kõik tähed. Yrunde tuli
neil jutukene vastava sõna kohta. Siin te-
tilise tegevuse (joonistamine, jutustamine) järel
algas analüütiline tegevus, mis seisnes
selles, et vastav häälik oliti välja sõna
silpideks ja häälikuteks jaotamise järgi.
Suni tuttavatest tähtedest koostati uusi
sõnu, rakendati kahe teadmisi. Selle meetodi ra-
nuks on kontseptsiooni põhimõte – mitmesuguse-
sed tegevused seoti. Vaatlemine, joonistamine,
kirjutamine, lugemine, laulmine – kõik se-
ti vastava hääliku õppimiseks. Lausuta-
ti huvi ja vaheldus. Põlvkond, et re-
sugused aabitsad pakkusid ainult
üksikuid sõnu, vaadeldakse üksikuid
esemeid, aga püüdis sisuline side,

tervik-

Õppemäär:

1. sõja väärtus, pildid, vestlus sõja üle;
2. Väärdeleva eseme joonistamine;
3. Sõja nime lugemine pildi alt ja loetud sõna
4. Sõna häälikuline analüüs.
5. Laste tutvustamine vastavate häälikute märkidega.
6. Sõnade koostamine liikuva aabitsa abil.
7. Lõpuks luuletis või laul sõna kohaselt.

Eesti n. on palju aabitsaid normaalsõna meetodi järel ilmunud: P. Rätsep "koolusool".

Plaanpuu: Aabits e. lugemisõpetus.

Naorusus see, et taab tervikline jütustuse, tema nauddu on aga levinud veiga hani ilma hta (ani - i sõna); taab ka tegevuse sisse.

Kampmanni aabits ilmus esmalt 1905. a. "Kooluõpetuse" nime all.

Kampmann on juba metoodik ja tema õpia on tunduvalt parem metoodiline kui eelmiselt. Ülemineku peigemalt raseemale toimub järkjärgult. Tähtkohas kirjatat.

Oro ja Nurmia: kooli aabits.

(Normaalsõna ja normaalhääliku meetod)

Oro kinnin "Aakits" (parim)

Normaalhäälikute lähtekoht + normaal sõna.

Lähtekoht - need tähed.

Normaalhäälikute meetod

Alguks kandsid ta nimetatud fonemiinilise meetod. Selle rajajaks on prantsuse keeleteadlane Grosselin (1866)

Ta leidis, et häälikute liidmine sõnadest on raske 6-7 a. Tuleks lähtuda häälikust. Ta otsib häälikuid elust. See valitakse häälikute peale olema mingi huvitav jutukestest. Tavaliselt on niisugused häälikud mingi interjektioon (seotud müümikaga ja žestidega).

See on elamuslik. Grosselin lisandab pildile ka kahe tüüpi ja kirjatahkeid.

Tähekuju ja hääliku ühend. kasut. ta niisuguseid võtteid. Suurest tähest väikesest moodustamine.

Saaremaal 1894. a. ilmus Gõhelske aakits interjektioonide meetodi alusel.

Normaalhäälikute meetod erineb normaalsõna meetodist sellega, et lähtekohas on häälik, analüüs puudub. Puhtal kirjil ühtis seda meetodit ei esine.

Naorused - häälikute seotud elamusel, seoses tegevusega; see laste lapses huvi. Seetõttu nim. seda ka elamusmeetodiks.

Normaalhäälikute nimetus võeti tarvitusele
Eichler 1906. a. Lühtrigi. Avaldas töö "Normaal-
häälikute meetod". Naatlus, joonistus, lugemine ja
kirjutamine orgaanilises reos.

Eichler ei lähtu sõnast vaid hääli-
kust, mis on ningisurgese elanuse kand-
jaks. See häälik peab spetsiaalselt eluringist
pärast alama (näit. u - teeb inimene, kui ta
külmast väriseb; m - karm; a - kutsar).
Hiljem on ka põhjend teised seadused
normaalhäälikute õpetuse aluseks. Erinevus
on selles, kui põhju tähti korraga tut-
rustatakse ja kuidas selgitatakse, missugu-
se elamus.

Fononiimiliste meetodile lisandub veel
miimika, mida normaalhäälikute meetodil ei
ole. Seda pole ka vaja, fononiimilist me-
tadit kasutati kurtkunnade juures.

Interjektioonimeetod - normaalhäälikute meetod,
kus autor on lähtunud hüidsõnadest.

Kontsentratsiooni printsiip

seotakse naatlopetus, kirjutamine,
lugemine, laulmine, joonistamine, jutustamine,
hääldamine.

Normaalhäälikute reosus - lihtne, elamuslik
pole ravivõetud analüüsi teel, sõnade la-

hutanine osadeks jääb ära, peetakse silmas
fonetilisil külge, epeemenetlus on huvitav ja
mitmekesine.

Ühtsana tunnet võib väjendada mit-
mel viisil. Selline häälik, mis häälitsemisel
saadud, ei pruugi alati ühesugune olla.
Tundetooniliselt rõhutatud häälik pole sama,
mis analüüsi teel saadud häälik (tavali-
ses sõnas esiner). Noored kuuluvad need
pundunud üles ja sellepärast on tarvi-
misel normaalhääliku meetod, mis on seotud
ka normaalsõna meetodiga.

E. Peterson 1923. a., Eesti laste uus aabits!

Mun aabitsaid.

Üheks tarvitatavaaraks on

1. V. Tammanni „Huvitaja“.

(Normaalsõna m.; + normaalhääliku m. korraga
antakse suured ja väikesed tähed).

2. J. Kuulberg
„Laste sõber“

On teatavas mõttes elumiseid parem. See on
aabits värrsides. Kuid see on jälle halb, et
salmid jäävad pähke.

Lähtub ladinast suurtähtedest. Üleminek toimub
järska väiketähtedele. Aluses normaalhäälik.

See „Laste sõber“ tunneme praegu ümbertööt.
„Elava sõna“ nime all. (Kuulberg, Martinson, Oro,
Kermik, Parijägi, Püüsep)

Lähtub normaalkõälisest. Enne sõnaalid.
Loodult piisab analüütiline. Ainal aga terve-
pala. Ülemineks lordinas seurtahetiselt väi-
netahetiselt lähel sama järsku.

loodsaimdiseid oleks:

Käis-

"kainused naad"

Lähtub suurel kujul normaalkõälisest-
a, u, i; aga ka otsene: ai, ui, au jne.
Edasineks toimub kiiremini. Belgandras
hõälisus on l. Ta lähel ka äärmuse-
kasut. esimeste sõnadena väga palju noorad
lastele tundmatult (Inna, Illi, Uivi jne.).

Kajamaa

käib eieti kain jälgelis.

Parallelselt autane suured ja väikesed
tähed mõlemate aabitsas.

Erinevus kainist on see, et ta ei
lähte ümiskõälisest vaid interjektioo-
nidest, kust analüüsi teel saadakse
hõälis. Edasi järgnevad konsonandid.
Peendus sama, mis ülmisel. Vältida
püüdninga, et õpilased pähe õpivad,
lühia kaugale minnud.

29

Rajamaa toetub normaalsõna meetodi-
le, kuid aga püüab sellest möödueda.

Lugemisõpetuse algkursus

1. Ettevalmistus.

Kuigi umbes poolid algv. astuj. tunnevad tähti ja lasevad, tuleb siiski meels pidada ühtlustamist.

Esimestel tundidel õpetaja tutvub õpilastega, nende jutustamisoskusega, ja püüab õpilasi jutustamise kaudu viia õpilasi lähemale häälikute mõistmisele. Põhimõtteks peab olema: enne häälik, siis täht.

2. Algete kursuse põhimõte.

Esimestel õpitavate tähtede kuju algv. lihtne, kergesti kujutatav ja -meelde jätta.

On leitud, et suurel antiiksa (ladina) tähtedele nõudele enam vastavad.

A Varasemad aabitsad kuusi E. iseseisv. on kasutanud gasti kirja. Ladina kiri on kahtlemata lihtsam.

1. Nõukirjas antiiksa täht.

2. Õpilastele esitatava sisu ja raskus korraga.

3. Jälgitava elamuslikkuse ja lõpetamisuse nõud.

(üksik elamuslik häälikute - hääldusõna).

Lugemisõp. astmed.

Esimese astme algete jünnes on - tähtselt tutvustamine.

ei ole aluline, misryuses järgnevas tähed
nõtta. AIU on tavaliselt esimestes tähtedes.

L või N (esimestes konsonantides)

M, reimestes häälikutes on h ja j

Silmas pidada, et lihtsamad häälikud varem
esitatakse.

Häälikute tutv. ningi lappearome luge.

(Aa, sina juksa siin.)

Selle hääliku reime ja kirja parana.

1. Lasta õpil. teha vägeu elus tähe kujul.

2. Lasta mood. tikkudest või lõngast täht.

3. Tahvli peonistamine

4. Paberist värga loomamine

5. Kasutada lükkvat aalitsat.

Tegemine algu mõtlemine, huvitav ja ela-
muslik. Aalitsat algu enne vaadeldamist,
kui täht on läbi näetud. Aalits algu
korraldamine, mitte lähtekohas. Konsonantid.
Värg juksa sõnu moodustada.

L tähe puhul võib kasutada mõned laste-
laulu, kus l esineb (la, li, la)

n (kõis soovitab tähtseda sõnad "nii",
mõned jälle näit. sõnad "Anni")

m (mure (liha) mõmm, mõmm)

o (imetus)

s (ussi siin)

r (koera urin)

p (pimm, põmm; Rajamäe - mootori pekin
popp-popp)

j (juksa)

x (vihm)

Kõnides aalitsates on vahetamata kasutatud sõnade lugemist. Lastel huvi püüdnud ja lo-
tud sõnade laelise ainega.

Kõis ja Pajamaa arvavad parimaks sõnamaterjaliks nimesid.

Paris sõnas sõnakuju on liiga vähe elamuvalis. Sõnade mõistmine pole tõeliselt lahendatud.

Õpilased saadakse enne vastavaid tähti, lugeda sõnaid ja selge siis sõna teravuse. Vältida tuleb veerivad meetodid. Oluline on, et mitte ei veeritaks. Siis tärnide silkitamine mõistmist aga silki nina-
tustki ei ole tõsta. Silkitamine tekitab isatut me-
hhanilist lugemist. Aga inimesõna lugemine
algu teravprotsess.

1. tähtide lugemise aega
2. sõnade lugu
3. lühilausele lugu.

Soovitatakse, et õpilased pühendaksid lühilausele
sõnaid läbi lugeda ja alles siis kuulda-
nalt esitaksid. Siis tärnide te lause mõtet.
Sõnata kursuse esimesed sõnad - alusele tähti-
de arvust, mis õpil. tunnet ning te mõistust.
Kõigist on soovitatav lühikesed sõnad.

Mõned metoodikud soovivad analüüsida
lugemist (silkitamine me- e, alime, aias, i sa
la mas). Silkitamismärgi pole antud. Kõrgem
on tajuda väiksemaid tähegruppe.

Harjutused lühike aalitsaga. Vältida, et õpi-
lased sõna lõpuni ei lase.

laual, laual, laual (siis õpil. peab sõna lõpu-
ni lugema).
pau, lau, suu, muu
naa, naa.

lasta lisada antud vokaalide ja
Ravendlaadade mitmesuguseid rütmilisi

kajak uude kaas laup kuul
Paul kuul

Esimestele tühilauseitele järgnevad rõõmsed
laused.

4. Ülesinevate suurtelt tähtedelt näimestele.
Kui lugevime suurtähti, on omundatud,
siis üldiselt rõõmsad tähtedele.

Viitaks üldiselt need täh., kus suure ja
väikese tähe kuju on sarnane.

Oo; Öö; Ö, ö;

Uu; Üü; J, i; K, k; J, j; (P, p; S, s; V, v;).

Teisest nõrutatakse kujult erinevaid tähti.
Sellele järgneb lausete lugemine, alustades suurtähtedega, siis all näimestähtedega.
Üleminemine võtab aega 3-4 tundi.

Siis võetakse üldõpetuse taustal. Saab
ka kirjutanud vahelolekse mõttes ravendlaada.
Seminaries on tarvilikul Rajamaa aabits.

Sagedasemaks lugemise reaks on ühe tähe
reži silbi asendamine Teinega.

Kali tala (nõõras asendatakse
kaki talu tuttavamaga)

laup (Lõuna - i. reži lugeb 'latse')
murdeline nom

Tähtede kind rühma esimese rühma täht on tähtede
ja silpide nägja-jätkamine näpita; kirjakehted.

Näpita täht:

tähtide või silpide lisandamine

üldse - üldise; (esineb sin, kui sõna nagu
mööndab mõnd teist sõna)

Näpita:

tähtede ja silpide imitatsiooniga
naam - naam

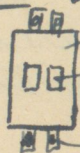
Et neid rühma näpita, tuleb küllaltki
hargutada lugemist; õpil. peab ise leidma
sõna, lasta teda valesti loetud sõna suurt
lugeda. Tuleb rõõmidele pealt lugemisele.

Lug. algõpetuse õppevahendeid.

Alustatakse peab alama kordamises. Alustatakse lü-
hiteõpetamisel peab õpetajal alama kordamist
õppevahendeid.

1. Lühenev alust. Klassis kasutatakse lühenev
alust peab alama küllalt suurt täht-
diga. Lühenev teevad endale ise lühenev alust-
sa. Joonistavad tähed nägja, igast tähest
mitu eksemplari (joonistuspaber). 2. Lühenev -
kast (lühenev alust tähed leiduvad, jasta-
tud osad).

3. Lühenevmasin.

vähim ka
avand
pokerirühmad,
millel on tähed.

(Alles soovitatav nime-
gust lühenevmasin).
Suurt mõtet aga h. ka-
re avand nimegust drillil
pale.

Umbes samal printsiibil - lugemisel.

arut

Alles mõnigi lugemisdominant.
Nene meetodiline kasutavad
lugemiskotet (sõna ant. tähele pildile)

Siis saad märkimata ka mõningaid
mänge. Näit. õpil. on ringis, kus on m
häälik, igal sõna nimi, m tühineb suu
tähte ja püüdnud mõnd teist last.

Üksisõna lug. astmel lähtuda normaal-
sõna m. sõnad ja vastavad pildid; lahus;
otside piltidele täied allkirjad (mõnedest vana-
dest abilitatsioonist võtja lüh. pilt ja sõna).

(käs. kirj. "võta annast võtja." õpil.
teeb seda).

4. Lugemispäeade lugemine.

Järgneb lühilause lug. Alles sellega
seotud õpil. vajaliku lugemiskotet.

Alg. õppekava nõuab:

Lugemisõp. alulise mas tulesand. algx. on
varustatud õpilast lugemiskotet ja
lugemiskarjennusega. Lugemisõp. algab alg-
õpetusega, kus õpitakse häälikuid mäs-
gitsevad tähti ja niist sõnade ning lause
koostamist. Juba lug. õp. algusest peale
tuleb silmas pidada võimalikult kõiki
kõrvalikult lugemise nõudeid, arendades
ühtlasi lugemistehnikat ning loopilist

mis ka ilmest lugemist.

Väikene lugemine.

(On kahesu. lugemist.)

Väikse lugemisel on nida paremusi:

- 1) ta on kiirem
- 2) näitab vähem füüsiliselt
- 3) annab võimaluse suuremas süvenemises.
- 4) võimaldab lihtsa elulist
- 5) arendab lugemismälu enam.

Tuleks elistada väikesed lugemist. ka lühikesed on mõned meetodid, asunud sellel seisukohal (käs, Dajomara)

Käs - väikse lugemine ollvat loomuliku lugemiseis, lugemispala sisse, teatavalt ne toimuvad väikesel lugemisel. Need lugemisteis edeneb iseliselvi individuaalse tempo, individuaalse tundetooni ja hviiga.

Kuni IV, V õppeastani kuni lõpu lugemine ei pildendavat teisti mõistmist, ettevad ühed teied meetodid.

Kuni lõpu lugem. tagaplaanide seenda ei saa, sest näit. tundeuste ägeas mõistmises on vajalik nende ettekanalimine. Samuti lugemistechnika omendamise.

Ühed soovitatavad radad lugemist al-
gusest peale, teied - varemool astmel.

Näin sulem:

1. tutvumine lugemispala sisse, väikesel lugem.

2. Tundmata sõnade määramine laste poolt kas klassitahvile või plakatile.
3. Jätkamine laetud pala sisse rahita-
arutlus, õppejutt.
4. Kõlbelised seletused.
5. Epilaste küsimused pala sisse rahita
ja nende vastused.
6. Lugemiskorjused lugemistehnika omam-
denniseks ja ilusama lugemise harjuta-
miseks.

Vastasel juhul — Kombineeritud lugemine.
nende teised met. kaardid

Pala kordamist alustatakse pala ette lug.
seda võib teha kas õpetaja, harid. õpil.

Sellele järgneb teie käsitlemisvõimega väike
lugemine teatava teesandiga.

Täiesti märga jätta viisid lugemist kool-
töö on rõõmatu. Oluline on kiirus
vähem lugemisel. Et kiirus kasvaks,
on soovitatav pidurdada algatust hää-
lga lugemist. Laps hoides samal häälel
ja teadlikult püüdes mitte suurt lü-
gutada.

Teiselt poolt. Lugemiskiirus arendamine.
normaalne lugemiskiirus. Lapsed teavad
alg ja vaadata kui kaugele jõuab.
eluline on ka, et sisse tulla. Lugemine
kiirus võib küll arendada, aga realne
sisse mõistmine ei tahi kahandada.

Pellus peab saama umbes jnt., kuivamist
vastata, jalgakäija liida vastavale loigandile
kavastamine, vajalikuks kõnole liidamine
teatavale lausele vga kirjutanine või
isegi laetu tõendamine.

Haälga lugemine ja sellel viitavad nõuded.

See on iieti ettekannu, määratud rahva muu-
jale kui lugemise sadale. Ainult vrti suure
ülekaaluga andelise või mõtuse mälu elenen-
di selles võib see ka õppimises tulla rõn-
alla. Harilikult on aga viisidale mälu enam
arenevad.

Ettekandeliise lug. eint. nõuded.

1. Õige lugemine. (Selge, kuulda ja vaka-
munde- ja lugemiskõigadest). Õige lugemine hõrjita-
mises on tavaline, et algatuse palad ala-
keised aga sisaldavad liiga pikki sõnu. Lu-
gemispalad peaksid muutuma kordkorralt
haskendaks. Püsiv harjutamine ning rõõm-
rõvi (positiivne) lug. rõõmde määramises talit
ka kasutada kordkõpil. rõõm (ei tee kogu
parandavaid määresi rõõmde rõõm, kui ta
on oma lause lõpetanud). Õiged lug.
sõnadest ka lugemiskõnnu silmapide-
mine. Vahel tuleb pidurdada lug. kiirus,
lugemine muutub selgemes loomuliku-
maks ja meeltemaks. On soovitat laste
lugeda ka nudes ettevalmistatud või
kõnnis enne rõõmselt lastud ora.

Ilma ettevõtte. Sug. ei saa soovitada
algatuseks.

Tuleb rõõpelda - silpide ja sõnastoppo-
de mälumise vastu; edasi atamine juu.
Kui raskesti teeb mõne sõna rüü lüüpe
hõlaldamine, tuleb raskemaid harjutusi teha.
Et lugemislaiust vältida, selle on
jälle vaja teha harjutusi. Tõhti saavuta-
tuse raskusest vabanemist soovis luge-
misinga (arutades kiirust ja tehnikat).

2. Naalav ja loidus lugemine.

On aluline, et lugemine on joides,
ilma raskete natkestusteta. Naalavusega
saa nimis esile lugemine kiiruse suurus.
Sug. tempo areneb isikult. Individuaalsed
võimeused on väga erinevad. Naalav ja
uldi arenevad (statistina näit. et õpil-
kes hõsti ja kiiresti lasevad, on ka ul-
dielt andevamad). Lugemine oleval teast
laupist, õpilase iseloomust ja lugemistehni-
kast.

Mõned metoodid on soov. kavatada mõne-
suguseid võtteid. On õige lühikeste aja jooksul
näid. mõningaid lausid. (Hästiõpp. ja alust
raam, rõõpeldes mille abil saab teast
võtta). Lasta kirjutada süs sõna rüü
laus rühmades, näib, kes on suutnud
lugea, kes ei.

Mehapüüdlis lugemise vastu tuleb
rõõpelda, taheti on siin mõistmine.

3. Arusaamine lugemine.

Tähtsam kui lugemine kirus on alulise
leidmine. Mõte peab saama lugijale sa-
lle ja muulajale selgeks.

Tanade ja lauslõrude õige rõhutamise
on arusaamisega lugemise tähenduse
eltingimused. See on muuhulgas selles
ka ilmnealt selge.

Lattu sig. mõista. on tänu

a) teada vähi ühiksonu (tähelepanu)

b) mõista sõnade ja peamiselt kõvallo-
siti vastastikust sõltuvust lauses.

c) mõista kogu teksti mõtet.

Pala tuleb korralikult läbi töötada.

4. Ilmekas lugemine.

Varem tarvitati nimetust „mõnuga lu-
gemine“ ja kaunis lugemine. P. S. esimene
võimaliselt täieliselt edasi anda mit-
te ainult mõtet vaid ka autori
tundeid ja meeleolu. Ilmekas lugemine
eltingimused on siiski mõistamine.

Ritmi, tempo, õigesti rõhutamist, intonatsiooni, pauside kasutamist – teel silmas pidades.

Rõhk. Eesti keeles ei tehta raskesti rõ-
hutamist määratlenud. Lühisõna rõhule tuleb
aga tähelepanu pöörata. (püüdis). Laus-
rõhule sõna leidmine.

I Rõhk. Loogiline ja psühholoogiline rõhk. Loogilist rõhku saab liida vaid lauset siseti mõistes.

Isa sõidab linna (Kes sõidab linna?)

✓ kuhu sõidab isa?
kuidas isa läheb linna?

Täiesti omale seisvat täiendavat lauset on raske õieti rõhutada. Rõhk oleneb kontekstist. Loogiline r. ehk lauserõhk.

Psühholoogiline rõhk oleneb kujutlusest, meeleolust. Tavaliselt satub ps. rõhk sõnadele, mis on eist metafooridena, epiteetidena jne. Ps. rõhku ei tule igal pool rõhutada, ainult seal, kus on oluline meeleolu edasiandmine.

Rõhulist sõna võib märkida rõhumaärgisega ehk joonega.

Isa sõidab linna

II Paus e. peatus

Sellel on suur osa ettekanalilisel lugemisel. Paus rõhmaldatakse lugemisel hõlgata. Ta on ka plaaniselt vahu täpeldamises.

1. Grammatilised pausid (määrab kirjavahemärk). Koma ja punkt, väsim, hüüum.
(1) semioolon-2 3)

2. Loogilised pausid.

Ühesanne - mõtet esile tõsta, sõnu rühmitada kergemaks mõistmiseks.

3. Psühhol. paus

teose meeleala edasi anda ja tundeteosiliselt rõhutatud mõnu esile tõsta.
(küllause)

Et õigesti pausi tähistada, tuleb vastavalt teksti enne analüüsida. Õpetaja ettekande jälgimine algastmel.

Pausi märkimine

a) noodimärgid

b) I (lühem p.) ja II (pikem p.).

Intonatsioon e. hääle-kõrgus, meloodiline silp lugemisel. Lauseli annab elu intonatsioon. Eesti k. harilikult rõhuline silp on kõrgem kui rõhutu. Lause su tavaliselt langeva intonatsiooniga.

Teistes k. on nii, et kõrgemas lauses lause lõpp tõuseb, jätkestavas langeb. Eesti k. aga ka kõrgemas lauses esineb langev intonatsioon.

Intonatsioonini kasutatavale ka silulisena esiletõstmiseks. Vastav tundetosa. Juba algastmel tuleb tähele pühitada sellele, et kõrgem si saa rõhkudega lugeeda

ühes ja samas toonis. Lektor jutustas mõis-
sena laadilt alla mitmesug. (paatoriliin,
rahulik, isooniliin, ulmikas jne). Kõine
seda antakse edasi vastava intonatsio-
niga. Siin saab kaalvius vaid õpetaja
elavat eesküju rakendada.

IV Lugeniskiirus e. -tempo.

Vastavalt viirule (viirule hoog, ruttav tegel-
sus; aeglase viireldamis) tuleb võtta l. tempo-
nam mõjub aeglase ettekanne.

Ilmeka lugemise õpetamise vahendeid.

Algerest peale õppigu laps nullaloolaselt
tugevalt lugema.

Õhu viireldamine peab toimema nina kaudu.
Tulib vältida igasugust hingeldamist.

Võtteid ilmeka lugemises.

1. Orade rüüpa lugemine (orade jaotamine)
teglaste järgi
2. Vastava pala dramatiseerimine
3. Kõoris lugemine. Sel juhul õpet. saad
juhtida tempo, rõhutamist, pausi ja
intonatsiooni.
4. Hääledeklamatsioon; kõnemoor (sobivate
palade puhul vanemas klassis).
Viimased arutavad rütmilist.
Looga "Väike deklamatsioon".

Heidnuda rõõtopaatorest! Loomulikkus on ülim nõue.

Lugemisvalade valik.

Lug. p. laadi ja põhiprintsiibid määrab
õppekava.

I kl. (loomeid lapse maailmast; jutust.
lapse kodu igapäevast elust; laste- ja
kodummeinasjutud; loomeid ja meinasjutud
loomadest; lastilaulud ja mängud; lühij.
keed lapsepärast luuletused ja mõistatused)

II kl. jätkub sama ainekast. (Kodulas-
like ainekast loetud lood lastemaailmast, laste- ja
kodummeinasjutud, lood ja meinasjutud
loomade elust, lastekohased
lühikesed luuletused ja mõistatused.)

III kl. - (lisanduvad lühemad lastepä-
rased mälestused ja lood meie vana
müüvikuist.)

IV kl. Lugemisaineks on: jutustused rah-
va igapäevast elust, rahvameinasjutud,
kunstmuistendid, kodumaa kangelaslood,
ilusamaid müüte, legende, loomkangelasi,
ilusamaid lastekohaseid rahvalaule, liht-
samaid valme ja ballaade, lastepära-
stüürvaid, lastekahandendaid, lastekohaseid kir-
jeldusi, kirjandusliku rõõmuga maalai-
melisi proosapalu järelelõigatud aladelt;
lühikesed j. pilti kodumaa loodusest,
maastikust, ajaloo, töörahvaist,
reisikirjeldusi kodumaaalt.

V ja VI kl. kava nõuab peamiselt ilukirjan-
dustunde ja raadalainelisi palasid.

V ilukirj.; raalapalaud: legend ja pilte suu-
meeste ja kirjamine elust, kodumaa aja-
loost ja vabadusvõitlusest, meenuaare ning
noorusmälestusi, reisikirjelolusi ja avastus-
legendid; palasid tehnikast, rahva tööst
ja tegelastest, usust ja külblusest.

VI kl. lisanduvad lood "Kaleripojast".
On soovitatud lisamaterjali hankida noor-
soojavirjadesest ja ajalehtedest.

On soovitud silmas pida ka koordikatsi-
oni (kooskõlastamist) teiste õppeainetega.
Noorsoopalade käsitlemine peetakse sil-
mas ka kohalike elusid (linna, maa,
rand).

Lugemik

Eesti lugemiku ja on vana.
Vanasti olid lug. pühikilood.

Rochow'i: "Kinderfreund" 1776

(Pelle tõlge: *Arvelius*, *Uks k. j.*). *õp. raamat*.

1782

Õpetlikkus, moraliseerimine.

Eesti eli *Arvelius* raamat enam rah-
varaamatuseks.

Möödunud saj. algul on kasutatud
O. W. Masingi, Pihopaeve vahelug. see sisal-

Maatladuslike aineid. Puht reaalar-
neline lugemine algab sellega.

Kõige silmapaistvamaks näib, kaj. lugemine
on reaalarilise C. R. Jacobsoni, kaali luge-
mise raamat. 1867. a. ilmus esimene
trükk. See ilmus kahes osas. Sel ajal oli
lugemine nagu nimepõlvne üldenda-
pöördia. (kõik alad vahetab määrat
itud).

Kampmann "Kooli lugemise raamat" 1905-7.
(kirjandusvõltside järgi teisel)

Esimesel ajal -

kirjandusliku lugemine. Algab Kampmanni, E. T.
lugemiseuga.

Teab rohkesti koduloolisi aineid, peavad
silmas etilist külge. Aineid on korraldatud
aastavagade printsiibi kohaselt.
Prægigi on Kampm. raamat veel tähtsaks.
Palade puhul on peetud silmas nende kirj-
andusliku mõõtmist.

Neeldsamad põhimõtted kajastuvad ka järgi-
s lugemise osades.

Alatt 19. ja 20. aastal k. silmas peidada
kirjandust. 19. ja 20. lug. osa - puhtal kujul
kirjanduslik. Alatakse rahvalauludest ja lo-
petatakse Haderi ja Visnapunga.

Tammanni Iluv. tagasi oari -
si p. la. kii. silmas koduloolist ainet. Luge-
pärast. (Kõik juhtumused, mis on peatunud).

Reaalainelise poola kui vedulaaline aine jättes
Olusitaja nõuale. Pärast tolgitud
IV osa - juha kirj. poola
V osa - liiside järgi - prooratoored, lemmetused.
(Kuid see on veelgi rakimatu). Kõige selle
saija peenduseks on sõnaselgeste peendamine.

Nõuamine koos teistega (Kublikey, Martimaa, Oro,
uus saari, tiigien, Pärjaga, Kusepp)
'Lõu sõna' 1932. a.

Talloomustavaks jäävaks elamus. Aastaringid,
vastavalt vedulaalised teemad. On suures
võistlajas kangnami, Eesti lugemine.
On peetud silmas autoriit suvaloomingut.
Rõhutatud on esteetilist ja rahvuslikku
momenti.

Kõikisemaist sajadest

Altoa - Rajamäe, Emmaale lug. algkooli-
dele 1935-36 a.

Rõhutatud ka elulaige kirjanduslikust.
Eriti alla kirjutatud rahvusliku joone.
Sõnavara ja keelelise külg esile tõstmine.
Domineerival kohal eesti autorid, suurel
määral matendeid -

Siin leidub ka soome ja ungari autoreid.
Sõnastik ja küsimustik / misseg. lilled
iluvad kevadel? Täiendamine.

Käis „Emaalee kirjalehema“ 1934-35.

Tähtitakse eeldusest, et õpil. leel lugemine
mõne päevaga läbi hilja kirjapalade
lugemine ei paku huvi.

Kirjalehema puhul saal valids palasid,
materjali sisaldab rohkest. Kuid see ei te-
vita armastust raamatute vastu.

Prosepu:

I kl. J. Kallan (ead. Piussepp) „Emaalee lugemine“

II kl. Tammeaani (Hew. tag. 9. tembert.)

III kl. IV Althos - Rajamäe

V kl. VI E. Ambur „Eesti k. lugemine“

ühine Töökoostöötab tänapäeva alase

valim; rohkesti rahvusliku ainet.

Lugemiskordide esitatavad nõuded.

Lugemise ülesanded on:

1. huvi äratada kodumaise kirjanduse vastu;
2. laiendada õpilaste silmaringi;
3. avardada nende sõnavara ja keelteundmist.

Lugemine peab sisaldama valime kodumaise, rah-
va- ja noorsookirjanduse paremikest. Valitav ma-
terjal peab oluma kunstiväärtuse tasemel.

Proosatekstidest on esitatakse tervikloosed, lühi-
palad (kompositsioon; ametliku käitlus - tervik).
Lühipalade pöördumisel on võimalik kasuta-
da süüsi ka katkendeid.

2. Lühiloodaselt määratl algu ehitatud linnel
Lugemine peab arvestama ka kontsentratsiooninõuet,
sisaldama palasid kodumaa ajaloost, maa-
teadusest jne.

3. Lugemine peab silmas pidama eetilist mo-
menti, neid ei tohi olla pealtnäha
moraliseeriv.

4. Rahvaelu kaardid nõue.
Lugemine leidegu palasid kodumaa
minevikust, kauglaest, kultuurist jne.

5. Eakohasuse nõue.

6. Olude ja aja nõue (aastaringi nõue).

7. Üldõpetuse ja koduloo nõuded.

8. Lugemine algu kellelt ja stililt õpilastele
vastu võetakse.

9. Välimuse nõue (sõnide trükk, illustratsioonid;
korrade kopeid).

Lugemine ja ühisloetlus

Lugemine peab olema näiteldava kirjanduse
põhitöö. Selle kõrval aga ka ühisloetlus —
alg. vanemad klassid. Noorsookirjandusega tut-
lumiseks tuleb lasta liigeda ühisloetluseid.

Mõned meetodid soovitavad klassiruumis.

Lugemisopala käsitleus

Lugeminiisi küsimus.

1. Edasiütta e. kursoorne lugemine.
2. Põhjalikum e. stataarne lugemine.

1. - Lihtsamad palad. Põgusalt loetame läbi teos. Püüdatakse mõnele küsimustele. Rõhutada teose lugemistehnikat ja üldisel lugemiskorraldusel arendamiseks.

Stataarne käsitleus on üksikasjalikum.

Käsitluse ulatus ja laad.

Teose käitlemise ulatus küsimus. Üks nn. kunstikarvatuslik rool rõhutada, et üksikasj. jälgimine muretses teose vastumõeldus. (Laurmaa - Goethe, Schiller).

Kuid teie poalt - muretses ei panna jäle teos kõne, mida ta panna peaks.

Teatav analüüs on vajalik. Kuid ühtlasi on rõhutatud, et see analüüs peaks olema õpilaste ja ja käiteldava teose kohane.

Õpetaja peab teose enne tendi minekut hoolga läbi vaatama.

Reaalainelise pala käsitleus.

Arvatakse silmaringi, suurendavad tead-
miste hulka.

1. R. p. käsitleus algab ettevalmistusega, mille
juures meenutatakse, mis õpilased vastavast ära-
alast teavad. Tänuks võib anda tahen-
miselise kaitse järele, pilt.

2. Lugemine. Nooremis klassis esitab õpetaja
pala teemana (või ka parem õpilane) vae-
mais - õpilane.

3. Arvestusega tutvumine osade kaupa. Ana-
lüüs.

4. Arvestuse omamõistmine. Nooremis kl. õpilased
kõrvaldavad õpetaja küsimuste kohaselt järele-
arv.

5. Teemipala kordav lugemine. Tänuks kas klassi
või kodu.

6. Arvestuse omamõistmise teemipala ulatus.

Ilukirjandusliku proosapala käsitleus.

Ilukirj. teose ülesandeks on mõistada mõtte, kujut-
lus- ja tundemaailma, arvestada kunstilist meelt üld-
arvade austust ja armastust sõnakunstilise luo-
miska vastu. Sellepärast peab käsitleus olema
elamuslik ja tundepärane, seda ei ole juba ilukirj.
pala illdom.

1. Tähelepanu algab häälestamisega, vastava etteval-
mistamisega. Häälestamise ülesandeks on oskida mää-
ralt loomine vastavalt elamusvõimele.

Hääläestamises nõudakse kaardade õpetaja meelolevat järelevalvet. Kõikidele eitamise (mõttele). Mõningate piltide kaardid.

Selle tähelepaneks nõudakse raskendada ka õpilaste järelevalvet. Ühiste muutuste meenutamise.

Meri.

Kui alustatakse kaitstud naine lugemine, siis antakse enne ülesandeid, see on ka ettevalmistuse osa (mitte aga häälestamine).

Mõnedel palade puhul kus ei ole mõnda rõnu, võib õpetaja enne pala lugemist selgitada anda (üksikute mõistmist tähistavate sõnade suhtes).

2. Tervikluse lugemine.

Pärast ettevalmistust antakse lugemisele. Vaid siis, kui pala on tervikuna eetatud, võib saada esimese elamusliku mulje. Teos peab olema hästi ette kantud, kui alustatakse häälega lugemist. Peetakse loomulikuks, et algul loeb terve pala ette kas õpetaja või õpilane (ettevalmistusega). Vanemais klassis võivad seda teha õpilased ise.

Nooremis klassis pala ette lugemine tervikuna ei tehta üha tihedamalt tähta raskusi. Vanemais klassis tuleb pöörduda peatuniga.

3. Teose lugemine osade kaupa. Harilikult toimub see häälega. Võimalikult rohkem õpilasi tööle raskendada. Silmas pidades kogu klassi.

4. Lektüri osa sisuline ja keeleline selgitamine. Sisulise selgitamise puhul õpetaja eitamise kontrollimiseks küsimusi.

Sõnade selgitamine.

1. Vastava sümboolismi abil. (laip - surmuseha) / rikas - ~~mitte~~
2. Ümbereiseldus e. perifrasis (tuba - kandeliline kütus) / mis: teraviljaste teritan.

3. Kontsesti kaudu (sõne pärg. Laurensel).
Kolumbus avastas Ameriina (eli enne alevast).

4. Sõnaline seletus /~~ead~~, ~~sõnad~~ ~~ode~~; lütsõna püüml

5. Vastava jaoisse või pildi näitamine.
(koot ja reast).

Sõnade selet. võib toimuda enne lü. l. ajal j.

Tavalisem on sõne selet. pärast. Ravendade
reimaleid nägeda integreerit. Tõlkealused sõnad
tahvlile ja kirjutusvõtteks. Kui on lü. li
määrat. vihk. kirj., tahvlile aga iase.

5) Kulilisele ja visul. seletusele järgneb
vestlus vabadele aimestikule. Võib olla vaba
vestlus, kuid ka küsimustele vastamine
Meesandeks - selgitada vabadele mõtteid.
Võibki täpsustada mõtteid - Näib kõigepealt
katsundile sobiva pealkirja leidm. (tahvlile,
võimeid). Kui on vabadele loomine kava.
See reimaleidab ülevaate saamist mingi suunil
otseis sobivat pealkirja.